

LES DATES DU TẾT

Les sôc peuvent-ils provoquer des chocs ?

La fête du **Tết Nguyên đán** (Jour de l'An traditionnel) tombe tous les ans à une date variable (entre le 21 janvier et le 20 février du calendrier grégorien), selon la logique décrite dans notre précédent article intitulé **Le calendrier âm dương lịch**. Il nous reste à en indiquer les résultats pratiques pour la période actuelle, avec les **différences** constatées à ce niveau **entre les calendriers vietnamien et chinois** durant la dernière centaine d'années, car leur coexistence plonge quelquefois les utilisateurs dans l'embarras ⁽¹⁾.

Les données sont tirées d'un ouvrage récent de Nguyễn Hoàng Điệp et Nguyễn Mạnh Linh ⁽²⁾, qui se sont basés sur des publications calendaires chinoises et sur des calculs d'astronomes vietnamiens officialisés par les autorités scientifiques compétentes.

(1) Surtout dans le **contexte français** (de la porte de Choisy à Paris par ex.), où circulent beaucoup plus de **calendriers chinois** offerts à leurs clients par les commerçants de cette origine. Pour faire la part des choses, il suffit d'être informé des différences possibles. CQFD.

(2) **Lịch vạn niên thực dụng 1898-2018** (Calendrier pluri-annuel pratique, 1898-2018), Ed. Văn hoá Thông tin, Hà Nội, 2002 (3e édition), 672 p.

Les dates du Nouvel An luni-solaire (Tết Nguyên đán) jusqu'en 2020

Calendrier solaire grégorien		Année luni-solaire [4b] = le 4 ^e mois est bissextile			Nouvel An vietnamien	Nouvel An chinois	Observations vn = vietnamien - ch = chinois
Période	Année	Dénomination vn	au Vietnam	en Chine			
1914-2000 Quelques divergences notables entre le Vietnam et la Chine	1925	Ất Sửu - Buffle	13 mois [4b]	13 mois [4b]	25-1-25	24-1-25	Le Tết vn suit le Tết ch d'un jour. Le Tết vn précède le Tết ch d'un jour. Le Tết vn précède le Tết ch d'un jour. L'année vn n'est pas bissextile. Le Tết vn précède le Tết ch d'un mois. L'année ch n'est pas bissextile. Le mois bissextile est différent.
	1968	Mậu Thân - Singe	13 mois [7b]	13 mois [7b]	29-1-68	30-1-68	
	1969	Kỷ Dậu - Coq	12 mois	12 mois	16-2-69	17-2-69	
	1984	Giáp Tý - Rat	12 mois	13 mois [10b]	02-2-84	02-2-84	
	1985	Ất Sửu - Buffle	13 mois [2b]	12 mois	21-1-85	20-2-85	
	1987	Đinh Mão - Chat	13 mois [7b]	13 mois [6b]	29-1-87	29-1-87	
2001-2010 Calendrier vietnamien officiellement homologué	2001	Tân Tỵ - Serpent	13 mois [4b]	13 mois [4b]	24-1-01	24-1-01	Le Tết vn précède le Tết ch d'un jour.
	2002	Nhâm Ngọ - Cheval	12 mois	12 mois	12-2-02	12-2-02	
	2003	Quý Mùi - Chèvre	12 mois	12 mois	01-2-03	01-2-03	
	2004	Giáp Thân - Singe	13 mois [2b]	13 mois [2b]	22-1-04	22-1-04	
	2005	Ất Dậu - Coq	12 mois	12 mois	09-2-05	09-2-05	
	2006	Bính Tuất - Chien	13 mois [7b]	13 mois [7b]	29-1-06	29-1-06	
	2007	Đinh Hợi - Cochon	12 mois	12 mois	17-2-07	18-2-07	
	2008	Mậu Tý - Rat	12 mois	12 mois	07-2-08	07-2-08	
	2009	Kỷ Sửu - Buffle	13 mois [5b]	13 mois [5b]	26-1-09	26-1-09	
	2010	Canh Dần - Tigre	12 mois	12 mois	14-2-10	14-2-10	
2011-2020 Calendrier vietnamien non encore publié [en 2001]	2011	Tân Mão - Chat		12 mois		03-2-11	
	2012	Nhâm Thìn - Dragon		13 mois [4b]		23-1-12	
	2013	Quý Tỵ - Serpent		12 mois		10-2-13	
	2014	Giáp Ngọ - Cheval		13 mois [9b]		31-1-14	
	2015	Ất Mùi - Chèvre		12 mois		19-2-15	
	2016	Bính Thân - Singe		12 mois		08-2-16	
	2017	Đinh Dậu - Coq		13 mois [6b]		28-1-17	
	2018	Mậu Tuất - Chien		12 mois		16-2-18	
	2019	Kỷ Hợi - Cochon		12 mois		05-2-19	
	2020	Canh Tý - Rat		13 mois [4b]		25-1-20	

Un jeu
de méridiens

Décalage
de jour,
décalage
de sóc
(nouvelle lune)

Décalage
de mois,
décalage
de tháng nhuận
(mois bissextile)

Le tableau que nous avons dressé comprend trois parties :

- La **période 1914-2000**, où seules sont explicitées les années sur cours desquelles les deux calendriers présentent des divergences notables (voir plus loin) : en **87 ans**, la date du **Tết** est affectée **quatre fois** et l'emplacement du mois bissextile **deux fois**.

- La **période 2001-2010**, pour laquelle le calendrier luni-solaire vietnamien est homologué, et où l'unique différence avec la Chine réside dans la date du **Tết 2007**.

- La **période 2011-2020**, où seul le calendrier chinois était disponible au moment de la rédaction de l'ouvrage, et pour laquelle les dates du **Tết** chinois sont données à titre indicatif aux Vietnamiens.

En fait, les **différences** constatées procèdent simplement des observations astronomiques. Bien que la méthode utilisée soit sensiblement identique des deux côtés de la frontière, les uns sont établies par rapport au **fuseau horaire de Hà Nội (UTC+7)** et les autres à **celui de Pékin (UTC+8)**. Les mouvements et phases de la Lune, ainsi que les positions de notre planète vis-à-vis du Soleil, étant ramenés aux méridiens respectifs des deux capitales, le décalage des données se reflète alors dans la détermination des **sóc** (= **nouvelles lunes**) et des **tiết khí** (= **points saisonniers**), en particulier des **trung khí** (= **points centraux**) [cf. article op.cit.], et par conséquent dans la localisation des mois **nhuận** (= **bissextiles**, mois qui ne contiennent pas de **trung khí**). D'où des **divergences de deux ordres** :

① Les **différences dans le placement des jours sóc** (rappelons que le mois lunaire commence lors d'une nouvelle lune et finit la veille de la suivante) engendrent des mois **complets** (**tháng đủ** de 30 jours) et **incomplets** (**tháng thiếu** de 29 jours), qui ne coïncident pas forcément d'un méridien à l'autre. L'on dénombre ainsi, de 1914 à 2009, **23 décalages** de mois **thiếu/đủ** entre les deux calendriers. Ex. d'un décalage : un 8e mois **đủ** au Vietnam et **thiếu** en Chine est immédiatement suivi (pour des raisons mathématiques) d'un 9e mois **thiếu** au Vietnam et **đủ** en Chine. Ou encore l'inverse : un 2e mois **thiếu** au Vietnam et **đủ** en Chine sera aussitôt suivi d'un 3e mois **đủ** au Vietnam et **thiếu** en Chine. Tant que cela se passe au sein de la même année, seuls les mois consécutifs concernés sont perturbés⁽³⁾. Mais si cela tombe sur le dernier mois d'une année et le premier mois de l'année suivante, **cela décalera le Tết d'un jour** dans un sens ou dans l'autre : cela s'est produit **4 fois** sur les 23 décalages de la période 1914-2009. Bien entendu, au bout des deux mois perturbés, la compensation croisée **thiếu/đủ** et **đủ/thiếu** rétablit la correspondance entre les deux calendriers.

② La **conjugaison des sóc** observés **et des trung khí** rapportés au méridien de calcul fixe l'emplacement des mois bissextiles. Entre la Chine et le Vietnam, sur la période 1902-2008, on a constaté **49 décalages** (d'un ou de deux jours) de points **tiết khí** (soit 24 nordaux et 25 centraux, sur les 107 x 24 = 2 568 **tiết khí** de la période), lesquels, associés aux décalages des jours **sóc** vus ci-dessus, ont produit en tout et pour tout **deux divergences** de mois **nhuận** : ① en 1984-1985, le 10e mois **nhuận** chinois (de l'année **Giáp Tý** 1984) n'a trouvé son équivalence au Vietnam qu'au 2e mois de l'année **Ất Sửu** 1985 ; ② en 1987, le 6e mois **nhuận** chinois a été aussitôt compensé par le 7e mois **nhuận** vietnamien. Si en 1987 le décalage de **mois** (et non pas de **jours** comme dans le cas ① précédent) n'a porté que sur **deux mois**, en 1984-1985 ce dépareillage s'est étendu sur **cinq mois**. Mieux encore, comme ces cinq mois recouvraient la période du **Tết**, celui-ci s'est trouvé **avancé d'un mois** au Vietnam par rapport au calendrier chinois⁽⁴⁾, selon le schéma suivant :

Année luni-solaire :	← Giáp Tý →	← Ất Sửu →
N° du mois en Chine :	10 10b 11 12	1 2 3 ...
N° du mois au Vietnam :	10 11 12	1 2 2b 3 ... ■

(3) Conclusion :

Si, pour une raison quelconque, vous tenez à **disposer des véritables jours lunaires vietnamiens**, il vous faudra consulter un **calendrier confectionné au Vietnam** avec l'imprimatur souhaité sans vous fier aux calendriers offerts dans les restaurants ou boutiques chinois de France (qui sont en règle générale élaborés à Hong Kong sur le modèle chinois) ni à ceux imprimés à Chợ Lớn par les commerçants d'origine chinoise (idem, sauf mention expresse).

Cette remarque s'adresse aux personnes qui mangent végétarien (= **ăn chay**) une partie du mois par conviction bouddhique, aux familles désireuses de célébrer leurs **ngày giỗ kỵ** (anniversaires de décès) les jours lunaires exacts de commémoration, ou encore aux bouddhistes qui cherchent à respecter les vraies dates vietnamiennes des fêtes religieuses et des **ngày vía** (jours de culte) tout au long de l'année.

Même si vous vous reportez à **l'ouvrage précité** [cf. note (2)], faites **très attention**. Ses auteurs ont traduit en vietnamien, sur 243 pages, un large extrait du **Số tay Lịch vạn niên thông dụng** (*Aide-mémoire du Calendrier pluri-annuel usuel*) des Editions Thẩm Dương (Chine, 1996). Dans cet extrait, 121 années (de 1898 à 2018) sont annotées jour après jour selon le calendrier chinois (puisque c'est une **traduction**, chose qu'on perd facilement de vue), les **différences** avec le calendrier vietnamien n'étant signalées à l'occasion que par des **notes en bas de page**. L'absence de ces notes de 2011 à 2018 signifient néanmoins – il faut gratter [sa tête] pour s'en apercevoir – non point un RAS, mais une **absence de comparaison** avec les données vietnamiennes, qui n'étaient pas encore disponibles au moment de la rédaction de l'ouvrage.

(4) A l'époque, des mauvaises langues ont accusé le Vietnam d'avoir décrété une autre date du **Tết** afin de **se démarquer de la Chine** (!?). C'est vrai que ce décalage "tombait mal", car les deux pays étaient alors en plein conflit armé à cause du soutien de la Chine au régime de Pol Pot au Cambodge. Chacun est certes libre de décrocher la lune chez soi, mais quand même pas à n'importe quel prix !

ANNÉE DU COCHON ĐÌNH HỘI 2007

Pourquoi le **Tết chinois** (18 février) est-il **en retard d'un jour** par rapport au **Tết vietnamien** (17 février) ?

RÉPONSE

Le **jour du Tết** est celui qui contient l'instant précis de la première nouvelle lune de l'année luni-solaire (*nouvelle lune = moment où, de la Terre, on ne voit plus aucune partie de la Lune éclairée par le Soleil*).

En 2007, cet instant arrive le **17 février à 16 h 14 mn, heure UTC** (jadis appelée heure GMT, qui correspond au fuseau horaire 0), soit **simultanément** le **17 février à 17 h 14 mn, heure de Paris (UTC+1 en hiver)**, le **17 février à 23 h 14 mn, heure de Hà Nội (UTC+7)**, et le **18 février à 0 h 14 mn, heure de Pékin (UTC+8)**.

Autrement dit, au moment de la nouvelle lune qui détermine le jour du **Tết**, le **Vietnam** (fuseau horaire +7) est encore du **17 février pour quelque 46 minutes**, alors que la **Chine** (l'heure de ce vaste pays se trouve partout alignée sur celle de Pékin, fuseau horaire +8) est déjà passée au **18 février depuis 14 minutes**.

SOURCES DES DONNÉES

LES PHASES DE LA LUNE : <http://perso.orange.fr/pgj/phaselune.htm>

Institut de mécanique céleste • PGJ - Calendrier lunaire

LES FUSEAUX HORAIRES : <http://www.theuds.com/fuseau-horaire.php>

UTC = universal time coordinated - temps universel coordonné

NĂM ÂM LỊCH ĐÌNH HỘI 2007

Tại sao **Tết Trung quốc** (18-2-07) **đến trễ một ngày** so với **Tết Việt Nam** (17-2-07) ?

GIẢI ĐÁP

Ngày **mồng một Tết** là ngày chứa đựng hiện tượng **sóc** (*không trăng*) **đầu tiên** của năm âm dương lịch (*sóc là thời điểm chính xác mà từ trái đất nhìn lên mặt trăng không thấy chút ánh sáng nào do mặt trời soi chiếu vào*).

Năm 2007, thời điểm này xảy đến vào **ngày 17-2 lúc 16 giờ 14 phút, giờ quốc tế UTC** (xưa gọi là giờ GMT của múi giờ 0), tức là **đồng thời** vào **ngày 17-2 lúc 17 giờ 14 phút, giờ Paris (UTC+1 trong mùa đông)**, và **ngày 17-2 lúc 23 giờ 14 phút, giờ Hà Nội (UTC+7)**, và vào **ngày 18-2 lúc 0 giờ 14 phút, giờ Bắc Kinh (UTC+8)**.

Nói cách khác, ngay đúng thời điểm có hiện tượng sóc định đoạt ngày ấy là ngày **Tết, Việt Nam** (thuộc múi giờ +7) **vẫn còn đang nằm vào ngày 17-2 thêm 46 phút nữa**, trong khi **Trung quốc** (giờ các nơi khắp đất nước rộng lớn này đều rập theo giờ Bắc Kinh, thuộc múi giờ +8) **thì đã bước sang ngày kế tiếp 18-2 từ 14 phút rồi**.

NGUỒN NHỮNG DỮ LIỆU THÔNG TIN

VỀ CÁC TUẦN TRĂNG : <http://perso.orange.fr/pgj/phaselune.htm>

Viện cơ học thiên thể • PGJ - Calendrier lunaire

VỀ CÁC MÚI GIỜ : <http://www.theuds.com/fuseau-horaire.php>

UTC = giờ quốc tế (dọc kinh tuyến đi ngang qua đài thiên văn Greenwich trước đây ở ngoại ô Luân Đôn, múi giờ 0)

NĂM ÂM LỊCH ĐÌNH HỘI 2007

Tại sao Tết Trung quốc (18-2) trễ hơn Tết Việt Nam (17-2) ?

● Lê Kim Chi viết cho *Chim Việt Cành Nam* <http://chimviet.free.fr>

Dữ liệu của Viện cơ học thiên thể về các tuần trăng : <http://perso.orange.fr/pgj/phaselune.htm>

Dữ liệu về các múi giờ : <http://www.theuds.com/fuseau-horaire.php>

Lịch âm dương của Trung quốc và Việt Nam (cùng một số nước khác ở Đông Á), tục gọi tắt là **âm lịch**, tuy là lịch cổ truyền, nhưng đặt cơ sở trên những phép tính **vô cùng chính xác**, không phải ai tùy tiện quyết định như thế nào cũng được. Không phải vì có một số ứng dụng hơi mê tín hay kém lý luận (như bói toán, ngày lành ngày dữ, v.v.) mà nền tảng của lịch này không **khoa học**.

Mọi người đều biết lịch âm dương vừa dựa trên mặt trời, vừa dựa trên mặt trăng.

Do **dựa lên mặt trời**, nên năm mặt trời (*année tropique*, nói theo phương Tây) được chia làm 24 đoạn bằng nhau, mỗi đoạn khoảng 15 ngày (chính xác là $365,242200 : 24 = 15,218425$ ngày). Điểm đi đầu mỗi đoạn gọi là **tiết khí**. Có hai loại tiết khí xen kẽ nhau theo thứ tự thời gian : tiết khí đầu và tiết khí giữa (tiết khí giữa còn có tên là **trung khí**, là loại tiết khí quan trọng nhất). Các điểm tiết khí được tính theo vị trí của trái đất trên quỹ đạo chung quanh mặt trời, không phải tùy ý riêng ai. **Trung khí khởi điểm** rơi đúng vào ngày trái đất xa mặt trời nhất, Pháp gọi là *apogée*, và ngày đó khoa học đặt tên là ngày **đông chí** (*solstice d'hiver*), nhằm 22-12 dương lịch (hoặc 21-12 do những năm nhuận của dương lịch). Mười một trung khí kia cứ nối đuôi nhau với khoảng cách đều đặn là $15,218425 \times 2 = 30,436850$ ngày. Trung khí thứ tư tên là **xuân phân** (*équinoxe de printemps*, 20 hoặc 21-3), trung khí thứ bảy là **hạ chí** (*solstice d'été*, 21 hoặc 22-6), trung khí thứ mười là **thu phân** (*équinoxe d'automne*, 22 hoặc 23-9), đều y hệt với các ngày mùa trong dương lịch.

Do **dựa lên mặt trăng**, nên chiều dài của tháng âm lịch xoay quanh thời gian trung bình là **29,530588** ngày. Thời gian này cũng không do ai tùy ý đặt ra, mà là **thời gian giữa hai ngày sóc**. **Sóc** là thời điểm chính xác mà từ trái đất nhìn lên mặt trăng không thấy chút ánh sáng nào do mặt trời soi chiếu vào, Pháp gọi là *nouvelle lune*, ta gọi nôm na là **không trăng** vì chẳng thấy ánh sáng từ mặt trăng phản chiếu xuống trái đất (bởi lúc ấy mặt trăng đứng ngay giữa mặt trời và trái đất, phần sáng do mặt trời chiếu lên mặt trăng đều nằm trọn phía bên kia so với ta). Còn số dĩ bảo **trung bình** là vì thời gian giữa hai sóc không đồng đều, nó nằm giữa số thấp là **29,25** ngày và số cao là **29,83** ngày (bởi vào mùa đông, trái đất cùng mặt trăng ở xa mặt trời hơn, nên mặt trăng phải mất thêm chút ít thời giờ để lượn vòng chung quanh trái đất, còn vào mùa hè, vì cả hai ở gần mặt trời hơn, nên quay nhanh hơn tí tẹo ; đấy là những định luật vật lý về thiên văn).

Khổ nỗi là nếu muốn định số ngày trong tháng cho tiện lợi (cần thế), thì không thể lấy đúng 29,530588 hay 29,25 hay 29,83, mà phải lấy số chẵn **29** hoặc **30**. Nhưng lúc nào **29**, lúc nào **30** ? Khởi phân vân : chỉ cần **tính đúng** hay **quan sát đúng** giờ phút xảy ra hiện tượng **sóc** (xin nhắc lại ấy là giây phút hoàn toàn **không trăng**), rồi quy định ngày chứa đựng hiện tượng đó là **mồng một**, cho dù sóc xảy ra lúc 0 giờ 0 phút 0 giây, hay 7 giờ 39 phút, hay 18 giờ 6 phút, hay 23 giờ 59 phút 59 giây... thì tự nhiên có **tháng thiếu** hay **tháng đủ**, không nhờ ai định theo cảm hứng riêng.

Thí dụ **thật** của **năm 2001** : Sóc xảy ra ngày 21-7 dương lịch lúc 2 g 45, vậy mồng một tháng 6 năm Tân Tỵ là ngày 21-7. Khoảng một tháng sau, quan sát (hay tính bằng toán học thiên văn) thấy sóc rơi vào ngày 19-8 dương lịch lúc 9 g 56, mồng một tháng 7 âm lịch sẽ là ngày 19-8, và tháng 6 vừa qua là **tháng thiếu** (vì từ 21-7 tới 19-8 có 29 ngày). Khoảng một tháng sau nữa, sóc rơi vào ngày 17-9 dương lịch lúc 17 g 28, mồng một tháng 8 âm lịch sẽ là ngày 17-9, và tháng 7 vừa dứt cũng lại là **tháng thiếu** (vì từ 19-8 tới 17-9 có 29 ngày). Sang tháng sau, sóc rơi vào ngày 17-10 dương lịch lúc 2 g 24, mồng một tháng 9 âm lịch sẽ là ngày 17-10, và tháng 8 vừa rồi thì lần này là **tháng đủ** (vì từ 17-9 tới 17-10 có 30 ngày). Kết luận : đủ hay thiếu là do vị trí của những ngày sóc ! ▶

Lịch âm dương **vừa** dựa lên mặt trời, **vừa** dựa lên mặt trăng. Một năm mặt trời có **365,242200** ngày, mười hai tháng trăng gộp lại thành trung bình $29,530588 \times 12 = 354,367056$ ngày. Nếu tính một năm gồm 12 tháng trăng thì mỗi năm âm lịch sẽ **hụt đi khoảng 11 ngày** so với mặt trời (mà nông nghiệp thì cần dựa theo thời tiết, theo mùa, tức theo sự định hướng của mặt trời). Nên mới đặt ra vấn đề rằng thỉnh thoảng phải **chêm thêm một tháng** để bắt kịp dương lịch (tính đúng theo khoa học là cứ trong vòng **19 năm**, gọi là chu kỳ Méton, thì phải **thêm 7 tháng** mới đạt sự hoà nhịp giữa mặt trời và mặt trăng). Ai cũng rõ đây sẽ là vai trò của những tháng gọi là **tháng nhuận**.

Nhưng ai định đoạt tháng nào là tháng nhuận, năm nào là năm nhuận ? **Năm nhuận** thì có thể hiểu là năm chấp chứa thêm tháng nhuận, thành **13 tháng**, dài khoảng **383** hay **384** ngày (thay vì **354** hay **355** ngày như năm thường). Còn **tháng nhuận** ? Câu trả lời rất dễ dàng và hợp lý : sở dĩ cần tháng nhuận vì có sự so le giữa mặt trời và mặt trăng, thì cứ lôi hai mặt này ra mà bắt tội và bắt giải quyết. Nói thật chứ không đùa : mặt trời cho ta **trung khí**, mặt trăng cho ta **tháng trăng**, thì biết đâu đem **so sánh nhau** lại chẳng tìm ra giải pháp. Giữa hai trung khí là **30,436850** ngày, giữa hai sóc là trung bình **29,530588** ngày. Bình thường trung khí và sóc **xen kẽ nhau** vì chiều dài hai đoạn thời gian này chỉ xê xích nhau, nghĩa là **thường giữa hai sóc đều có trung khí**. Mà giữa hai sóc là tháng âm lịch, nên ta kết luận rằng : **thông thường mỗi tháng có chứa trung khí**. Tuy vậy cũng **có lúc** hai sóc nối tiếp nhau mà **không gặp trung khí ở giữa**, vì khoảng cách **29,530588** ngày (hay ngắn hơn vào mùa hè) **rơi gọn** vào khoảng cách **30,436850** ngày, vốn **rộng hơn** một tí. Thế là **lâu lâu có tháng âm lịch không chứa trung khí**, và chuyện này cứ **19 năm** thì xảy ra **7 lần**. Thôi, chắc bà con ai cũng hiểu rồi : đây là những **tháng nhuận** do chính mặt trời và mặt trăng hiệp lực định ra ! Năm Bính Tuất 2006 có tháng 7 nhuận, do trời trăng định vậy. Lần tới là tháng 5 năm Kỷ Sửu 2009. **Năm 1984-85**, chính vì giờ giấc điểm sóc khác ngày nhau (tính theo múi giờ, xem phía sau), mà tháng nhuận thời ấy rơi vào **tháng 10 Giáp Tý ở Trung quốc** và vào **tháng 2 Ất Sửu ở Việt Nam**, khiến **Tết Việt Nam năm Ất Sửu 1985 đến sớm hơn Tết Trung quốc một tháng**.

Ngày mồng một Tết là ngày chứa đựng hiện tượng **sóc (không trăng) đầu tiên** của mỗi năm âm dương lịch. Dựa lý luận trên, **sóc rơi trúng ngày nào thì đó là ngày Tết**. Phần **sóc** dễ hiểu, chỉ nói cho rõ thêm rằng **lúc** xảy ra sóc là **thời điểm chung cho toàn thế giới**, giờ phút ghi trên đồng hồ có thể khác nhau tùy mình đang ở đâu, múi giờ nào, nhưng **lúc là một lúc, cùng lúc, đồng thời**.

Còn **ngày** thì **tương đối** hơn, thí dụ ở Việt Nam đang ngày 15-1 hồi 10 giờ sáng, thì tại Paris mùa đông chỉ mới 4 giờ khuya, lúc ấy California còn ở vào ngày 14-1 hồi 19 giờ tối. Để tính ngày giờ cho ăn khớp nhau, các nước trên thế giới đã cùng nhau quy định **giờ quốc tế** gọi là **giờ UTC (universal time coordinated)**, xưa là **giờ GMT**, tức là giờ dọc theo kinh tuyến chạy ngang qua đài thiên văn Greenwich trước kia. Giờ các nơi trên thế giới thì tính theo **múi giờ** và theo **quy định riêng** của mỗi nước. Thí dụ : **Pháp** địa lý nằm ngay trên kinh tuyến Greenwich nhưng theo múi giờ UTC+1 cho trùng với đa số các nước Trung Âu. **Hoa Kỳ** thì có bốn giờ giấc định theo bốn múi UTC-5, -6, -7, -8 (nhưng ranh giới đổi giờ tùy theo địa phận các tiểu bang, không phải ngay ngắn theo kinh tuyến). **Trung quốc** lãnh thổ dàn ra trên bốn múi (UTC+5, +6, +7, +8) nhưng từ lâu đã quyết định lấy múi giờ Bắc Kinh (UTC+8) làm giờ duy nhất cho toàn quốc. **Việt Nam** nằm gọn trong múi giờ UTC+7 nên không phải băn khoăn điều gì và cũng không có nhu cầu phải đổi lệch giờ như Pháp vào mùa hè (mùa hè, Pháp cùng một số nước xích lên một giờ để tiết kiệm năng lượng).

Năm 2007, thời điểm sóc dùng làm ngày **Tết** xảy đến cùng một lúc trên cả thế giới vào **ngày 17-2** lúc **16 giờ 14 phút, giờ quốc tế UTC**, tức là đồng thời vào ngày 17-2 lúc 17 giờ 14 phút, giờ Paris (UTC+1 trong mùa đông), vào **ngày 17-2** lúc **23 giờ 14 phút, giờ Hà Nội (UTC+7)**, và vào **ngày 18-2** lúc **0 giờ 14 phút, giờ Bắc Kinh (UTC+8)**. Nói cách khác, ngay đúng thời điểm có hiện tượng sóc định đoạt ngày ấy là ngày Tết, **Việt Nam** vẫn còn đang nằm vào **ngày 17-2** thêm 46 phút nữa, trong khi **Trung quốc** thì đã bước sang **ngày kế tiếp 18-2** từ 14 phút rồi. Giờ giấc trời đất và giao ước quốc tế đã minh định từ lâu như thế, **đâu ai có thể bắt ép dân Trung quốc (hoặc người chiêm bái truyền thống Trung quốc) toa rập theo Việt Nam (chẳng hạn) mà ăn Tết vào ngày 17-2-2007 !** ■